

Slovenská klasicistická literatúra

Integračné procesy v Slovenskom národnom obrodení

- koncom 18.storočia a začiatkom 19.storočia sa mnohé národy v Európe snažili získať práva pre svoj národ (napríklad používanie vlastného jazyka alebo získať vlastné územie) -> národy sa snažia o národné obrodenie
- v posledných 2 desaťročiach 18.storočia nastáva výrazné uvoľnenie tvorivosti slovenskej literatúry, ktorá vstupuje do obdobia tzv. novodobých dejín
- literatúra začína riešiť problémy, ktorých plné zvládnutie je aktuálne aj pre ďalší vývoj v I.pol 19.st.
- najdôležitejšou úlohou v SNO je integrácia slovenskej literatúry a kultúry na základe jednotnej národnej myšlienky

SNO malo 4 fázy:

1.obdobie (1780-1820)

- prevládajú 2 vierovyznania: **katolícke** (A.Bemolák, J.Fándly) -kodifikácia slov. **evanjelické** (J.Kollár, P.J.Šafárik) —biblická čeština
- ciele oboch boli rovnaké - smerovali k národno-uvedomovaciemu procesu
- **bermolákovci (katolícke duchovenstvo) kodifikovali slovenčinu a založili Slovenské učené tovaríšstvo (SUT)**
- hlavná otázka, ktorú sa snažia riešiť je jazyková otázka
- buditeľmi sú vzdelanci
- 1781 -Tolerančný patent - zrovnoprávnenie kresťanov
- Bajza sa pokúsil o kodifikáciu slovenčiny v románe René mládenca príhody a skús., no neúspešne
- 1787 -A.Bemolák kodifikoval spisovnú slovenčinu - BERNOLÁKOVČINU - na základe reči trnavských vzdelancov, bola vytvorená na fonetickom princípe **2.obdobie (1820-1835)**
- **prejavujú sa snahy národnooslobodzovacieho hnutia (bermolákovci J.Hollý a M.Hamuliak, stúpenci biblickej češtiny J.Kollár a P.J.Šafárik**
- **bol založený Slovenský čitateľský spolok v Pešti a Spolok milovníkov reči a literatúry slovenskej (SMRaLS)**
- evanjelici - biblická čeština, katolíci - bermolákovčina

3.obdobie (1835-1843)

- vyriešila sa jazyková otázka
- začína hnutie štúrovcov

4.obdobie (1843-1848)

má 2 medzníky:

- kodifikácia slovenčiny
- revolúcia

Klasicizmus v slovenskej literatúre (1820-1840)

- **idea slovanstva, všeslovanskej vzájomnosti - myšlienkový prúd SNO**
- Slovania vedeli, že ak sa chcú zbaviť utláčateľov, musia sa spojiť
- v tomto období Rusko nebolo pod nadvládou
- Rusko porazilo Napoleona Bonaparteho, čo Slovanov nadchlo
- Rusko ich malo viesť, malo im pomôcť zbaviť sa utláčateľov { pretože Rusko bolo samostatným slovanským národom)
- lenže Slovania si nevšimli, že Rusko bolo zaostalé, bolo tu nevoľníctvo
- **idea všeslovanskej vzájomnosti**
- vzniká v čase NO, jej predstaviteľmi sú: **P.J.Šafárik**
J.Kollár
- **je to myšlienka vzájomného zjednotenia všetkých utláčaných slovanských národov, ktoré sa pod vedením Ruska majú zbaviť svojich utláčateľov, získať slobodu**
- Rusko bolo v tomto období jediným slovanským národom, ktorý nebol pod cudzím útlakom, ale títo predstavitelia všeslovanskej vzájomnosti si nevšimli dôležité veci, a to, že Rusko utláča iný slovanský národ (Poľiakov) a je zaostalé - nevoľníctvo

Pavel Jozef Šafárik

- narodil sa v Kobeliarove v Gemeri
- študoval v Rožňave, Dobšinej, Kežmarku, kde vydáva 1.literárnu prácu, zbierku básní Tatranská Múza s lýrou slovanskou
- teológiu študoval v Jene
- venoval sa i dejinám, filozofii, prírodným vedám, hvezdárstvu
- profesor na pravoslávnom gymnáziu v N.Sade v Srbsku, neskôr cenzor a riaditeľ Univerzitej knižnice v Prahe
- pochovaný je v Prahe
- literárnu činnosť začal poéziou, neskôr píše ľudové piesne
- v roku 1823 s Kollárom a Benediktom vydal **zbierku ľudových piesní Písne svetské lidu**

slovanského v Uhřích

- potom prešiel na štúdium dejín slovanských literatúr **Dejiny slovanskej reči a literatúry všetkých nárečí** - po nemecky
 - učebnica i práca encyklopedického charakteru (informovala o jazykoch a literatúrach slovanských národov)
 - reagoval na podceňovanie slovanských národov, ich kultúry i jazyka
 - samostatnú kapitolu venoval slovenčine a slovenskej literatúre
 - dielo malo značný ohlas v cudzine
 - v Prahe vydal dielo o slovanskej minulosti **Slovanské starožitnosti** (sleduje osudy Slovanov do konca 10.storočia) a o slovanskej prítomnosti **Slovanský národopis**
 - zámerom bolo dokázať, že Slovania majú indoeurópsky pôvod, na svoje územie prišli už dávno pni. a sú popri Grékoch, Rimanoch a Germánoch spolutvorcami európskej kultúry
 - určil hranice slovanského osídlenia a opísal najstaršie slovanské dejiny a kultúru
 - dielo vyšlo v mnohých jazykoch
- PAMÄTI Z MLADŠTÝCH ROKOV ŽIVOTA**
- len čo sa v Jene usadil, snažil sa poznávať slávnych ľudí alebo aspoň miesto, kde žili
 - GOETHE - nazdával sa, že v Uhorsku žijú len Maďari, a tak si myslel, že Kollár a jeho priateľ sú tiež Maďarmi, no on ho vyviedol z omylu
 - Goethe ho požiadal o niekoľko slovenských ľudových básni
- *****
- nastal máj ~ podnikal vychádzky do okolia Jeny; videl tu pozostatky a pamiatky po živote Slovanov (Lužických Srbov)
 - každý kút, rieky,,, považoval za hrob alebo pomník žijúcim tu Slovanom

Ján Kollár

- narodil sa v Mošovciach neďaleko Martina
- finančné ťažkosti pri gymnaziálnych štúdiách - štúdium si financoval sám
- vyštudoval gymnázium v Kremnici, B.Bystrici a Bratislave
- na vyššie filozofické a bohoslovecké štúdiá odišiel do Jeny
- evanjelický kňaz
- na sklonku života ho menovali za univerzitného profesora na viedenskej univerzite
- vo Viedni aj zomiera
- v roku 1904 boli jeho pozostatky prevezené do Prahy
- jeho slovanské uvedenie sa naplno rozvinulo v nemeckom prostredí v Jene pod vplyvom viacerých skutočností
- zároveň mal možnosť pozorovať v Jene aj tienisté stránky nemeckého nacionalizmu - rozpínavosť, povýšenectvo a podceňovanie iných, najmä slovanských národov
- v Jene okrem teológie študoval aj slovanské jazyky a dejiny slovanských národov
- pre jeho život a tvorbu bolo vzpruhou zoznámenie s dcérou evanjelického pastora *Fřderikou Schmidtovou* (Mínou)
- matka bránila dcére, aby sa zaňho vydala, preto s ním odišla do Uhorska a až po 16 rokoch ich známosti sa vzali
- neskôr sa Kollár stal stúpencom austroslavizmu (politický smer slovanských politikov usilujúcich sa o zblíženie Slovanov v rámci habsburskej monarchie)
- 1. básnická zbierka - Básne Jána Kollára - znelky (sonety), v ktorých Mínu (Frideriku) ospevuje ako symbol krásy, vyslovuje v nich vlastenecké myšlienky
 - cenzúra viaceré básne nedovolila publikovať
 - bola medzi nimi báseň Vlastenec - hlavným motívom je myšlienka spravodlivosti a národnej slobody
 - zbierka je základom, okolo ktorého sa sústreďovali ďalšie znelky, a tak vznikla rozsiahla skladba **SLÁVY DCÉRA**

Slávy dcéra

obsahovala Předzpěv a 5 spevov:

- I. Sála**
- II. Labe, Rén, Vltava**
- III. Dunaj**
- IV. Léthé**
- V. Acheron**

- 645 vlasteneckých, ľúbostných a náučných zneliek (sonetov) spojených len nejasne naznačenou dejovou líniou
- znelky - prízvukový (trochejský) meter
- napodobňovanie antických básnikov sa prejavuje určitou starobylosťou básnického jazyka
- I. spev - spomína na krásne časy lásky v Jene a lúči sa s Mínou
 - je cítiť lásku, cit, zaľúbenosť, a práve tá vrúcnosť citu spôsobuje, že týmto spevom sa autor prikláňa viac k preromantizmu ako ku klasicizmu
 - ten, kto nelúbil, nemal rád (ženu), kto neprežil ozajstnú lásku, nemôže vedieť, čo je to pravá láska k národu

- hovorí, čím všetkým je jeho milá obdarovaná:

1. čistým srdcom
2. krásou
3. nazýva ju kvetom

- v noci za autorom prichádzajú 2 anjeli (duchovia) s mečom a šípom

- autor delí svoje srdce na 2 polovičky -jednu časť dáva vlasti, druhú dáva Míne

II. a III. spev - putuje po slovanských krajoch vyznačených riekami a opisuje svoje dojmy z polabských, pobaltských a našich krajín, vkladajúc medzi ne rozmanité historické reflexie, úvahy

- ii. spev - autor si dáva odpoveď na otázku, čo je vlasť; tvrdí, že to nie je územie, ale to, čo nosíme v srdci

- Nepripisuj sväté meno vlasti tomu kraju, kde sa rodíme.

Pravú vlasť len v srdci nosíme,

- III. spev - vyzýva Slovanov k jednotnosti (idea všeslovanskej vzájomnosti), zamýšľa sa nad budúcnosťou Slovanov, Európy

- Stokráte jsem mluvil, teď už kričím k vám, ó rozkydaní Slávové!

Budme celek a ne drobtové, budme svorné všecko aneb ničím.

Národem nás zvou holubičím,

než, aj holuby jsou takové,

že milují hejno spolkové,

- autor vidí šťastnú, slávnu budúcnosť Slovanov, ich reč sa bude ozývať z palácov (zlepší sa ich

postavenie), budú vzdelanejší, budú uznávaným národom (kroj, zvyky i spev nášho ľudu), túži žiť v tejto dobe

IV. spev - prechádza s Mínou (medzitým údajne mŕtvou) po slovanskom nebi, aby oslávil všetkých vynikajúcich slovanských dejateľov

- slovanské nebo je určené pre tých Slovanov, ktorí pre svoju vlasť niečo urobili

V. spev - dostáva sa do pekla a zatracuje všetkých nežičlivcov Slovanov a odrodilcov

- trpia tu tí, ktorí škodili Slovanom + odnárodnení Slovania

-je totálnym humanistom, aj keď si neuvedomuje postavenie Ruska

- vyslovuje myšlienky slobody pre všetky národy, pre všetkých ľudí

Předzpěv

- najsilnejšie miesto z umeleckej, obsahovej a myšlienkovvej stránky

- napísaný časomerným elegickým distichon (ČASOMIEROU)

- predstavuje mimoriadne pôsobivú elégiu (žalospev) nad slovanskou minulosťou, v ktorej víťazilo násilie nad spravodlivosťou

- autor si uvedomuje, koľko príkoria vytrpeli Slovania od svojich nepriateľov, no

neprejavuje nenávisť voči iným národom, ale voči zotročovateľom

-je presvedčeným humanistom, ktorý má na zreteli človeka a jeho slobodu

Slávy dcéra má jednoduchú dejovú osnovu:

- bohyňa Sláva, predstavujúca slovanstvo, sa sťažuje rade bohov, aké krivdy museli Slovania v minulosti pretrpieť

- bohovia rozhodnú, aby Milek- syn bohyne Lady, stvoril dcéru Slávy ako ideálny symbol slovanskej budúcnosti, ktorá by Slovanom odčinila predchádzajúce utrpenie a postavila ich medzi popredné národy sveta

- **v obraze Míny vytvoril ideál slovanskej devy**, ktorá ho sprevádza na ceste po slovanských krajoch

- autor vyslovuje morálno-vlastenecké názory na dobové otázky a problémy, rozhorčene protestuje proti pokorovaniu a ponižovaniu domoviny, vlasti

- Slávy dcéra je preniknutá vlasteneckými myšlienkami

-je kritický k národným chybám, ktoré spôsobujú nejednotnosť národných síl, volá po národnej hrdosti a odvoláva sa na slávnú národnú minulosť

- v popredí Kollárovho vlastenectva je budúcnosť Slovanov v dejinách ľudstva

-jeho láska k Míne je ďalším motívom diela

- celá skladba vyrástla z ľubostných sonetov - ozýva sa v nich šťastie z lásky i úprimný žal z rozlúčenia

- priznáva, že láska ho celkom zmenila

- pre Kollára je príznačné spojenie ľubostného citu s citom vlasteneckým; zo začiatku rozdeľuje svoje srdce medzi Mínu a vlasť, neskôr mu oba city splývajú

- nepodarilo sa mu zo sonetov vytvoriť jednotný kompozičný celok

Stůj noho! - synekdocha

Tatry synu = Slovák - gen. metafora

dubisko = Rusko - perifrása

krásnohlasý jazyk - epiteton

zrnužilý Slovan - epiteton

závistná Teutónie = Nemecko - metonymia

Aj, zde leží zem ta před okem mým slzy ronícím,
někdy kolébka, nyní národu mého rakev.

- Stúj noho! posvätná miesta jsou, kamkojí kráčíš
- žiali nad osudom Lužických Srbov, ktorí boli v Nemecku vyhubení; žiali nad krajinou, v ktorej žili k obloze, Tatry synu, vynes se, vyvýše pohled, neb raději k velikému prichýl tomu tam dubisku
 - vyzýva Slovákov, aby sa nenechali utláčať jenž vzdoruje zhoubným až dosavad časům
 - Rusko odoláva tlaku iných národov, nieje podmanené
Sám svobody, kdo hoden, svobodu zná vážití každou, ten, kdo do pout jímá otroky, sám je otrok
 - vyslovuje myšlienky slobody pre všetky národy, pre všetkých ľudí
Horší, nežii divé váiky, hromu, ohne divější, zaslepenec na své když zlobu plémé kydá.
Ó, vekové dávni, jako noc vůkol mne ležící, ó, krajino, všeliké slávy i hanby obraz!
 - hovorí, že odnárodnenci svojmu národu len škodia; horší odnárodilec ako vojna
Od Labe zradného k rovinám až Visly neverné, od Dunaje k hltným Baltu celého penám; krásnohlasých zmužilých Slovanů kde se někdy ozýval, aj onémělt' už, byv k úrazu zášti, jazyk.
 - lokalizuje územie, kde žili alebo žijú Slovania
A kdo se loupeže té, volající vzhůru, dopustil?
Kdo zhanobil v jednom národu lidstvo celé?
Zardí se, závistná Teutónie, sousedo Slávy, tvé vin těchto počet spáchaly někdy ruce, neb krve nikde tolik nevilil černídlaže žádný neprite), co vylil k záhube Slávy Nemeč.
 - zamýšľa sa nad tým, kto ublížil Slovanom
 - obracia sa na Nemcov (zotročovateľov Slovanov); uvedomuje si nepravosti páchané na Slovanoch, ale napriek tomu neprejavuje nenávisť inému národu
vlastenecké znelky
Kdo zhanobil! v jednom národu lidstvo celé?
 - násilie páchané Nemcami na Slovanoch je znevážením celého ľudstva
Avšak umlkní, tichá, na budoucnost patri, žalosti (DOST' SO SMÚTKOM, TREBA SA POZERAŤ NA DUB), osluněným rozplyl mráčky myšlének okem.
Nejvíší je nefest, v neštěstí láti nefestem, ten, kdo kojí skutkem hnev nebe, lépe činí.
Ne z smutného oka, z ruky pilné nadeje kvítne, tak jen může i zlé státi se ještě dobrým.
 - najhoršie, čo môžeme urobiť, je plakať
 - nie z plačúceho oka, ale vlastnou prácou treba skončiť so smútkom a niečo vykonať preto, aby sa ich postavenie zlepšilo

 - využíva apostrofu, obracia sa na Nemcov i Slovanov
 - **ľúbostné znelky**
 - program, ktorý Kollár básnicky vyjadril v Slávy dcére, teoreticky vysvetlil v rozprave **O literárni vzájemnosti mezi kmeny a nářečimi slávskými**
 - podáva program a plán na kultúrne zblíženie Slovanov
 - uznával len 4 hlavné nárečia - spisovné jazyky, čím sa dostal do sporu s niektorými slovanskými národnosťami
 - k vzniku samostatnej slovenskej literatúry prispel zbieraním a vydávaním ľudových piesní - **Národní Zpěvanky čili písně světské Slovákův v Uhrách**
=> podporil myšlienky štúrovcov; je preromantický myšlienkou o slovanskom národe

ELEGICKÉ PISTICHON - ČASOMERNÁ PROZÓDIA

- **časomiera** - je založená na striedaní krátkych a dlhých slabík (v časomiere sa stretne so 4-mólovými stopami - daktyl, spondej)
- časomiera nevyhovovala slovenčine. preto Hollý vytvoril elegické distichon
- **elegické distichon** - žalospevné 2-verse:
 - hexameter
 - pentameter
- prozodický systém - systém, akým je napísaná báseň
- základom verša je rytmus
- pri časomiere poznáme 2 typy dlhých slabík:
 - a) prirodzene dlhé (s dĺžňom)
 - b) slabiky dlhé polohou
 - ◆ ak sa za slabikou nachádza skupina spoluhlások
 - ◆ na konci verša, ak sa tam nachádza interpunkčné znamienko
- v hexametri sa nachádza dieréza = prestávka
- nachádza sa na konci polverša (alebo na hranici 3.stopy)
- hexameter sa v básňach vyskytuje i samostatne
- pentameter
- samostatne sa nevyskytuje, býva len v spojení s hexametrom v elegickom distichon 6 stôp - 4 úplné, 2 polovičné

Aj, z de le ž í z e m t a p r e d o k e m m ý m s l z y r o n í c í m ,
n é k d y k o l é b k a , n y n í n á r o d u m é h o r a k e v .
S t u j , n o h o ! p o s v á t n a m í s t a j s o u , k a m k o l i k r á č í š ,
k o b l o z e , T a t r y s y n u , v z n e s e , v y v ý š e p o h l e d ,

Ján Hollý

- narodil sa v Borskom Mikuláši pri Šaštíne
- gymnázium v Skalici a v Bratislave
- teológia v Trnave
- katolícky kňaz - pôsobil v Pobeďime, Hlohovci, Maduniciach
- najčastejšie písal v prírode (v blízkom hájiku pod 100-ročným dubom)
- požiar v roku 1843 zničil faru v Maduniciach, Hollý utrpel ťažké popáleniny - hlavne na očiach, preto odchádza sa svojim priateľom na D.Vodu, kde aj zomiera
- podporoval a používal bernolákovčinu - najskôr v preklade diel antických klasikov, potom aj v pôvodných prácach
- jeho životné dielo obdivovala štúrovská generácia a on zasa túto generáciu podporil v čase, keď presadzovala svoju spisovnú slovenčinu
- v eposoch sa venuje 2 témam:
 - a) slovanské dejiny - národ - Svätopluk,...
 - b) príroda-Selanky,...
- spočiatku sa venoval prekladu; dokázal, že bernolákovčina je vhodným i literárnym jazykom
- antická výstavba diela: propozícia
invokácia in
medias res

- eposy z Veľkomoravskej ríše:

Svätopluk Cirilo-Metodiada Sláv -

historický epos Svätopluk

- aby dodržal kompozíciu eposu, vymyslel si múzu a aj slovanských bohov, históriu trochu prekrútil
 - propozícia - prvé štvorveršie, vyzozprával celý **dej**
- hovorí o Svätoplukovi, ako porazil Karolmana a zbavil V.M. francskej nadvlády
 - invokácia - vzyva múzu UMKU, aby mu pomohla dobre opísať Svätoplukove činy
 - » in medias res - vpadnutie deja
- víťazská báseň v 12 spevoch
- podklad tvoria historické fakty z 9.storočia:
 - veľkomoravský panovník Rastislav úspešne čelí náporu VFr.r., ktorá si chce podmaniť slovanské kmene na Morave a Slovensku
 - čo sa nepodarilo vojakom, podarí sa podlou zradou Rastis. synovca Svätopluka, ktorý Ras. vydá Nem.
 - tí ho oslepia a zatvoria do kláštora
 - francskej vierolomnosti padne za obeť aj sám Svätopluk, ktorý má za Nemcov vyjednávať
 - epos sa končí Svätoplukovým víťazstvom na devínskom bojisku, jeho prechodom do slovanského tábora a prijatím kráľovskej koruny
- epos je zaľudnený veľkým počtom postáv (okrem historických aj veľa vymyslených a mytologických)
- celá váha deja je prenesená na ľudí
- epos je pevne spojený s hlavnými myšlienkovými prúdmi SNO
- je v ňom básnický vyjadrený obrodenský náhľad na charakter starých Slovanov - charakterizuje Slovanov ako pracovitý, mierumilovný a pohostinný národ, ktorý po cudzom nebaží, no svoje si nedá a radšej volí smrť ako život v otroctve

Cirilo-Metodiada

- epos o slovanských apoštoloch
- v 6 spevoch opisuje príchod svätcov Cyrila a Metoda na V.M., ich život a účinkovanie
- epos končí víťazstvom ducha, Metoda nad intrigami nemeckých biskupov

Sláv

- 6 spevov
- spracoval tému, na ktorú nemal historické pramene:
 - ide o boje pokojamilovných Tatrancov (Slovákov) s lúpeživými Čudmí, ktorí sa na čele s kráľom Bondorom rozhodnú pomstiť svoj nevydarený nájazd do „Tatranská“
 - o víťazstvo nad Čudmí sa zaslúži Sláv - hlavná postava eposu
 - jeho výroky nad porazeným čudským kráľom, nad mravmi a násilím Čudov sú v skutočnosti Hollého myšlienky, čerpajúce z ideí NO Hollý nazýva svoje eposy bohatierske eposy
- vzorom mu boli eposy Homéra a Vergília
 - začínajú sa propozíciou(naznačením predmetu, obsahu) a invokáciou (vzývaním vyššej moci, múzy)
 - rozčleňujú sa na spevy
 - obsah (naznačenie deja) podáva sám autor na začiatku každého spevu
 - Svätopluk - próza Cirilo-
 - Metodiada, Sláv - verše
- verš - hexameter
- idylická poézia:**
- menšie epické skladby - **SELANKY**
 - 21 idylických básní, ktoré uverejňoval po častiach

- témy Selaniek sú rôznorodé, ich postavy majú podobu slovenských pastierov, ktorí vedú pokojný život, venujú sa práci, spevu, tichej zábave a hrám, žijú v rovnosti majetku a postavenia
- v týchto postavách vstúpil do poézie slovenský ľud (odetý v antickom rúchu)
- časomerný verš - hexameter
- osobitne vydarené sú tieto selanky: Jaroslav
Polislav
Vyvolávaní jará
Pasy
- Selanky tvoria prechod medzi epikou a lyrikou, v ktorej prevláda óda (chválospev) a elégia (žalospev)
 - téma žalospevu
 - smutné príbehy a ubiedenosť slovenského národného života
 - vyjadruje smútok a žiaľ nad vyhynutým a násilne vyhubeným slovanským obyvateľstvom, nad zradou a nesvornosťou, ktorá spôsobila pád V.M., nad odrodilstvom
 - Pesné - súbor príležitostných, oslavných a kritických básní, v ktorých autor vyzdvihuje slovanské povedomie a s ním súvisiace aktuálne problémy
 - ódy
 - zaradené do zbierky **Pesné** - Hollý oslavuje dobrodinco, priateľov a známych, ako aj svetských a cirkevných hodnostárov
 - v ďalších oslavuje slovenskú prírodu a svoje okolie, rozlohu a veľkosť slovanstva v duchu obrodenských výkladov
- ešte počas života Hollého bol vydaný súbor jeho prác
- na jeho tvorbu nadviazal Sládkovič, P.O.Hviezdoslav

Ján Chalúпка

- Ján Chalúпка patrí taktiež do slovenskej klasicistickej literatúry, avšak je autorom drámy, preto sa spomína pri slovenskej dramatickej tvorbe
- narodil sa v Hornej Mičinej
- gymnaziálne štúdiá - Ožďany, Levoča
- teologické, filozofické a jazykovedné štúdiá - Jena
- učil na gymnáziu v Ožďanoch a na lýceu v Kežmarku
- od roku 1824 je farárom v Brezne, kde zotrval do konca života
- hlavný význam Chalupkovho diela spočíva v dráme
- uvedení Kocúrkova začal G.F.BELOPOTOCKÝ v roku 1830 v Liptovskom Mikuláši rad ochotníckych divadelných predstavení
- vytvoril divadelne vhodný typ satirickej frašky

KOCÚRKOVO s podtitulom **Len aby sme v hanbe nezostali**

- v prostredí slovenského malomesta Chalúпка odhaľuje na jednej strane všeobecne smiešne stránky jeho životného štýlu, predstavované postavami remeselných majstrov a magistrátskych úradníkov
- na 2.strane sa u Chalúpunku nachádzajú aj špecificky „hornouhorské“ prvky spoločenskej komiky, spočívajúcej v tom, ako sa toto tradične zaostalé prostredie chce aspoň navonok prispôbiť novým módnym prúdom, prichádzajúcim do Kocúrkova zo sveta
- Kocúrkovo, ktoré sa pre Chalúpunku stáva územným a spoločenským stredobodom i s nemennými postavami, prechádza aj do ďalších jeho dramatických diel:
 - ◆ *Všecko naopak*
 - ◆ *Trasorítka*
 - ◆ *Trinásta hodina*
 - ◆ *Starúš plesnivec*

Ji takto vytvoril látkovo a myšlienково uzavretý

dramatický celok

- objektom Chalupkovej spoločenskej kritiky a prameňom komickosti jeho hier je ľudská hlúposť alebo obmedzenosť, podaná formou anekdoty -> Chalupkova satira je skôr humorne výsmešná ako tragicky krutá, teda jej vyhovoval útvár dramatickej frašky
 - v Kocúrkove sa nachádza konvent, čiže zhromaždenie (rada) oprávnených (poverených) členov, na voľbu nového učiteľa
 - čižmársky majster Tesnošil Jánoš podporuje voľbu susedovho syna Martina, ktorý si má zobrať za ženu jeho dcéru Aničku
 - podľa vôle cirkevného inšpektora pána z Chudobíc, konvent vyvolí akéhosi Turčana Slobodu
 - keď prichádza do Kocúrkova, Tesnošilka sa ho usiluje získať pre svoju dcéru
 - pán z Chudobíc mu prikazuje učiť deti po maďarsky
 - Sloboda odmieta jedno i druhé; prvé preto, lebo je uvedomelý Slovák, druhé zasa z toho dôvodu,

že sa zaľúbil do dcéry starého učiteľa

- jazyková komika sa zakladá na nenáležitom používaní maďarských fráz a slov pánom z Chudobíc a Tesnošiom v záujme ich vyššieho postavenia v kocúrkovskej spoločnosti a na úkor ich slovenskej príslušnosti
- Chalúpka písal hry pôvodne v češtine, v 60.-tých rokoch ich prepísal do spisovnej slovenčiny

Bendeguz

- satirický román
- zosmiešňuje maďarský šovinizmus
- pravdepodobne ho napísal po maďarsky, no vydal ho anonymne v nemčine v Lipsku
- má formu pikareskného románu na satirické stelesnenie národno-ideového zámeru
- 2 pomaďarčení turčianski zemaní Bendeguz a Kolomps sa vyberú do sveta hľadať pravlasť Maď
- vznik diela a jeho vydanie v Nemecku súvisí s Chalukovými národnoobranými úsiliami, určenými predovšetkým neslovanským adresátom
- román podstatne nezasiahol do vývinu slovenskej prózy